

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

паралельно з такими формами страхового захисту як централізовані (резервні) фонди держави та фонди самострахування суб'єктів господарювання.[4]

Список літературних джерел

1. Вовчак О. Д. Страхова справа: підручник // О. Д. Вовчак. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/13761025/strahova_sprava/neobhidnist_strahovogo_zahistu_yogo_formi.
2. Благун І. Г. Фінанси: Навч. посіб. [Електронний ресурс] / І. Г. Благун, Р. С. Сорока, І. В. Єлейко. – Львів: Магнолія, 2007. – Режим доступу: <https://economics.studio/finansistam/neobhidnist-strahovogo-zahistu-sut-36430.html>.
3. Страхування та його необхідність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://referat-ok.com.ua/strahuvannya/strahuvannya-ta-iogo-neobhidnist>.
4. Економічна необхідність і сутність страхових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://e-works.com.ua/work/6042_Ekonomichna_neobhidnist_i_sytnist_strahovih_poslyg.html.

УДК 336

**В. П. БРАТЮК,
С. КАСУМОВА**

Мукачівський державний університет

СТРАХОВИЙ ЗАХИСТ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Страховий захист (англ. *insurance protection*) – економічні, перерозподільчі відносини, які складаються в процесі запобігання, подолання і відшкодування збитків, заподіяних конкретним об'єктам: матеріальним цінностям юридичних і фізичних осіб, життю і здоров'ю громадян тощо.

Страхові відносини відомі вже з часів пізнього Середньовіччя, коли завдяки великим географічним відкриттям значно розширились можливості морської міжнародної торгівлі, що спричинювало збільшення ризиків, пов'язаних із використанням нових можливостей. Зародившись у період розкладання первіснообщинного ладу, страхування поступово стало невід'ємним атрибутом і суспільного буття, і ринкової економіки. Західні філологи вважають, що термін «страхування» має латинське походження і означає «безтурботний», отже, відбиває ідею застереження, захисту та безпеки [1].

За роки незалежності України, під впливом інституціональних перетворень як то в аграрному секторі економіки, так і у вагомому сегменті національної економіки як страховий ринок, відбулися значні модифікації. А це, в свою чергу вимагає формування нових науково-

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

методологічних підходів до розуміння базових категорій страхування, зокрема, через формування сучасної точки зору розуміння змісту страхового захисту [2].

Теоретичні та практичні аспекти страхового захисту досліджувалися в працях таких вчених, як Александрова М. М., Ефимов С. Л., Вовчак О. Д., Ткаченко Н. В., Галімов А. В., Базилевич В. Д., Рубцова П., Банасинский А., Борисова В., Воблий К., Гвозденко А., Внукова Н. М., Залетів О., Клапків М. С., Князева Е., Коньшин Ф., Лобова О. М., Серебровський В., Федорова Т., Філонюк А., Шахов В., Шолойко А. та інших.

Об'єктивна необхідність страхування зумовлюється тим, що збитки часто виникають під дією руйнівних факторів, що не контролюються людиною. Історичний розвиток суспільства свідчить про те, що все людське буття пов'язано із непередбачуваними обставинами, які призводять до знищення майна, загибелі людей або завдають шкоду їх здоров'ю. Згадані обставини можуть бути зумовлені стихійними лихами, неврожаннями, війнами, соціальними потрясіннями тощо. Створена людством матеріально-технічна база за певних обставин стає зоною підвищеної небезпеки як для життя, здоров'я, так і їх діяльності. На даний час поряд із збитками, що завдають стихійні лиха, не меншої шкоди завдають людству ДТП, авіакатастрофи, морські випадки, соціальні і криміногенні явища. За таких умов збитки не спричиняють цивільно-правової відповідальності, що робить неможливим їх відшкодування і вони залишаються в майновій сфері самого потерпілого, котрий не може покрити їх, не завдавши відчутного обмеження своєму життєвому рівню [3].

Отже, за умов ризикового характеру функціонування будь-якого підприємства і не менш ризикового поведіння людей існує потреба попередження, усунення і відшкодування збитків внаслідок настання несприятливих подій чи ризиків.

Об'єктивна необхідність страхування зумовлюється тим, що збитки часто виникають під дією руйнівних факторів, що не контролюються людиною. Історичний розвиток суспільства свідчить про те, що все людське буття пов'язано із непередбачуваними обставинами, які призводять до знищення майна, загибелі людей або завдають шкоду їх здоров'ю. Згадані обставини можуть бути зумовлені стихійними лихами, неврожаннями, війнами, соціальними потрясіннями тощо [4].

Отже, страхування виникло і розвивалося із ідеї спільної розкладки збитків, маючи за кінцеву мету задоволення потреб суспільства в захисті від різних випадковостей – ризиків. У ньому реалізовувались певні економічні і соціальні відносини, які складаються між людьми в процесі виробництва, розподілу, обміну і споживання матеріальних благ.

Відносини, що складаються у суспільстві з приводу попередження, подолання або зменшення негативного впливу ризиків і відшкодування збитків складають зміст категорії страхового захисту [5].

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У свою чергу категорія страхового захисту поділяється на дві самостійні категорії: категорію страхового захисту майнових благ, де об'єктом виступають всі матеріальні блага, що мають вартість; категорію страхового захисту населення (громадян), де об'єктом виступають життя і здоров'я, тобто те, що не має вартості.

Зміст страхового захисту можна відобразити за допомогою сутнісних ознак дефініції «страховий захист» (табл. 1).

Таблиця 1

Зміст страхового захисту [1-9]

№	Сутнісні ознаки дефініції	Сутність складових
1	Призначення	запобігання, попередження, подолання або зменшення негативного впливу ризиків; подолання і відшкодування втрат, збитків
2	Джерела коштів	внески підприємств і організацій, а також населення; кошти держави; кошти страхових компаній
3	Форми організації	цільові фонди, страхові фонди, грошові фонди; страхові резерви; резервні кошти

Категорія страхового захисту має певні специфічні ознаки, які зумовлені такими чинниками: випадковим характером настання страхових подій; надзвичайністю і незвичним характером нанесення шкоди; вираженням збитку чи шкоди в натуральній чи грошовій формах; необхідністю подолання наслідків страхових подій і відшкодування збитків.

Страховий фонд створюється у формі резерву матеріальних і грошових засобів для покриття збитків, спричинених несприятливими чи ризиковими подіями. Він є невід'ємною частиною, складовим елементом будь-якого суспільства. Тому розмір і структура фонду, що використовується з метою страхового захисту юридичних і фізичних осіб, залежить від багатьох чинників, серед яких виділяють: теоретико-методологічні концепції формування фонду; стан розвитку економіки; співвідношення між: формами власності; методи залучення коштів для реалізації соціальних програм; традиції населення; міжнародні відносини тощо.

Страхова відповідальність держави обмежена надзвичайними подіями, адже державні фінанси призначені для забезпечення функцій держави, до яких страхування не належить. Страховий захист поточної діяльності юридичних і фізичних осіб відноситься до їх важливих функцій і не може бути повністю перекладений на державу. З цією метою юридичні особи організовують самострахування.

Фонди самострахування (нецентралізовані страхові фонди) – це організаційно-відокремлені фонди суб'єктів господарювання, які створюються як в натуральній, так і в грошовій формах.

Призначення цих фондів – оперативне подолання тимчасових ускладнень в процесі господарювання. В аграрному секторі за допомогою механізму самострахування утворюються насінневий, фуражний та інші натуральні фонди, які мають за мету

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

пом'якшити або усунути негативний вплив природно-кліматичних умов на результати господарювання. В ринковій економіці значно розширені границі самострахування, так як суб'єкти господарювання прагнуть захистити себе від постійно змінюваного економічного середовища, забезпечити собі можливість працювати без будь-яких зривів. З цією метою відповідно до чинного законодавства України кожен суб'єкт господарювання створює резервний фонд (капітал) за рахунок розподілюваного прибутку в розмірі 15-25% від статутного капіталу. Крім резервного фонду підприємства можуть формувати інші фонди, які мають за мету покриття непередбачуваних витрат і збитків (наприклад, фонд ризику, фонд уцінки товарно-матеріальних цінностей тощо).

Найбільш універсальною формою страхового захисту виступає фонд страховика (відповідно до чинного законодавства – страхові резерви), який створюється за рахунок великої кількості його учасників як юридичних, так і фізичних осіб, які виступають у ролі страхувальників. Формування фондів здійснюється тільки в децентралізованому порядку, тобто страхові внески сплачуються кожним учасником відокремлено. Фонд має тільки грошову форму вираження. Витрачання коштів фонду відбувається на конкретні цілі - на відшкодування збитків та виплату страхових сум тим страхувальникам, які постраждали. У рамках фонду страховика досягається висока ефективність використання коштів на покриття збитків; у даному випадку збитки розподіляються серед усіх учасників страхування, відбувається значний перерозподіл коштів як в просторі, так і в часі, що в кінцевому підсумку приводить до високої маневреності, оборотності коштів. Страхові відносини між учасниками страхового фонду організуються через спеціалізовані страхові організації – страхові компанії або страхові товариства (узагальнена назва – страховики).

Отже, всі економічні блага, які знаходяться у розпорядженні людства, стають головною причиною існування різних форм страхового захисту.

Список літературних джерел

1. Ефимов С. Л. Экономика и страхование: энциклопедический словарь / С. Л. Ефимов. – М.: Церих-ПЭЛ, 1996. – 528 с.
2. Вовчак О. Д. Страхова справа: підручник / О. Д. Вовчак. – К. : Знання, 2011. – 391 с.
3. Ткаченко Н. В. Страхування: навч. посібник / Н. В. Ткаченко. – К.: Ліра К, 2007. – 376 с.
4. Галімов А. В. Страхування: навч. посібник / А. В. Галімов, В. С. Бастричев, І. М. Михайловська. – Хмельницький: ХНУ, 2010. – 286 с.
5. Сплетугов Ю. А. Страхование: учеб. Пособие / Ю. А. Сплетугов, Е. Ф. Дюжиков. – М. : ИНФРА-М, 2006. – 312 с.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

6. Александрова М. М. Комплексний страховий захист підприємств, його форми та сучасні принципи / М. М. Александрова // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – 2012. – № 1(59). – С. 29.

7. Внукова Н. М. Страхування: теорія та практика: навчально-методичний посібник / Н. М. Внукова, В. І. Успенко, Л. В. Временко та ін. / за загальною редакцією проф. Н. М. Внукової. – Харків: Бурун Книга, 2004. – 376 с.

8. Базилевич В. Д. Сучасна парадигма страхування: суть та протиріччя / В. Д. Базилевич // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2006. – № 81-82. – С. 9.

9. Казанцев С. К. Основы страхования: учебное пособие / С. К. Казанцев. – Екатеринбург: Изд. ИПК УГТУ, 1998. – 101 с.

УДК 336.71

Н. Ю. ГЛАДИНЕЦЬ

Мукачівський державний університет

УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕНТНИМИ РИЗИКАМИ БАНКУ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПРИБУТКОВІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Банківська діяльність більше, ніж будь-яка інша, опосередкована ризиками. Даний факт обумовлює специфіку всіх внутрішніх банківських процесів, в тому числі і особливості ціноутворення на банківські послуги. Врахування ризиків банківської діяльності є важливою складовою політики будь-якого комерційного банку. Від їх своєчасності виявлення та повноти врахування залежить подальший розвиток банківської установи, її прибутковість та конкурентоспроможність.

Деякі з ризиків мають першорядне значення для його діяльності. Тому управління процентним ризиком входить до числа ключових завдань стратегічного управління банком.

Особливої уваги необхідно приділяти формуванню та розвитку системи управління процентними ризиками. На сьогодні управління процентними ризиками – одна з ключових функцій стратегічного управління банком. Його суть полягає в обмеженні або мінімізації ризиків, оскільки повністю уникнути їх неможливо. Досягнути поставлених цілей можна шляхом створення комплексної системи управління процентними ризиками. У процесі ризик-менеджменту банк має застосовувати різні методи їх мінімізації, вдосконалювати відомі та шукати нові підходи до вирішення проблем ризикованості банківської діяльності.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>